

**DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**KANUNİ FAİZ ve TEMERRÜT FAİZİ
UYGULAMA TALİMATI**

**2006
MALİ İŞLER**

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.11.2.DHM.0.74.04.00 / 12598
Konu : Kanuni ve temerrüt faizi

10 Ekim 2006

TALİMAT
2006-2

Muaccel hale gelen alacaklarımız ile taksitlendirilen ve ertelenen alacaklarımıza uygulanan faiz oranlarının birbiri ile karıştırıldığı, kanuni ve temerrüt faizi ve oranının algılanmasında farklılıklar olduğu anlaşılmıştır. Konunun daha iyi anlaşılması ve uygulamadaki farklılıkların ortadan kaldırılması için, esas alınacak "Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizi Uygulama Talimatı" ilişikte gönderilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Mahmut TEKİN
Genel Müdür

DAGITIM:
A,C,D PLANI

İÇİNDEKİLER

I.GİRİŞ

II. MEVZUAT

- A.3095 Sayılı Kanun
- B.Tahsilat Yönetmeliği

III. KAVRAMLAR

A. BORCUN İFASI (BORCUN ÖDENMESİ)

- 1-Ödeme Yeri:
- 2- Ödeme Zamanı:

B. BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ

- 1.Borcun muaccel olması
- 2.İhtar

C. TEMERRÜT FAİZİ

- 1. Kaynak yönünden
 - a. Akdi (Sözleşme) Faizi:
 - b. Kanuni Faiz
 - c. Yargı Faizi(Kazai Faiz)
- 2. Nitelik yönünden
 - a. Anapara (nakti sermaye faizi)
 - b. Temerrüt Faizi:
 - 1) Akdi temerrüt faizi
 - 2) Kanuni temerrüt faizi

IV. TEMERRÜT FAİZ ORANININ TESPİTİ

- A.Sözleşmeden doğan temerrüt faizi:
- B.Ücret Tarifesi'nden kaynaklanan temerrüt faizi
- C.Dövizle bağlı alacaklarda temerrüt faizi
- D. Diğer kaynaklardan oluşan temerrütlerde temerrüt faizi

V. KANUNİ VE TEMERRÜT FAİZİ HESAPLAMALARINDA KULLANILACAK ORANLAR

VI. FAİZİN BAŞLANGIÇ TARİHİ

VII. FAİZİN BİTİM TARİHİ

VIII. TEMERRÜT SÜRESİNİN HESAPLANMASI

IX. TEMERRÜT FAİZİNİN HESAPLANMASI

EKLER

I. GİRİŞ

Genel anlamda faiz, alacaklının bir miktar paradan yoksun kalmasına karşılık, yoksun kaldığı süre için kendisine verilen bir karşılık (ivaz) olarak tanımlanmaktadır. Alacaklının alacağı parayı iradi olarak bir müddet sonra alması ile iradesi dışında bir müddet sonra alması farklı olarak tanımlanmakta, iradi olarak alacağın ertelenmesinde “kanuni faiz”, irade dışı alacağın tahsil edilmesinde ise “temerrüt faizi” söz konusu olmaktadır.

Kuruluşumuzun, gerek anapara faiz uygulamasında ve gerekse temerrüt faizi uygulamasında hangi yasaya göre hareket etmesi gerektiği hususunda genellikle tereddüt olduğu ve çoğunlukla da 6183 sayılı Kanuna göre işlem yapıldığı bilinmektedir.

Bilindiği üzere, sermayesinin tamamı devlete ait, tekel niteliğindeki hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan DHMİ; tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesi ile sınırlı bir kamu iktisadi kuruluşudur. Diğer bir anlatımla bir ticari işletme olup, yaptığı işler ticaridir.

6183 sayılı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun, devletin vergi, resim, harç, ceza gibi asli ve bunlara ait fer’i alacaklarının izlenmesi ile ilgili olup, devletin; akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğan alacakları bu Kanun kapsamında izlenmemektedir. Anlaşılacağı üzere Kuruluşumuz alacaklarının bu Kanun kapsamında izlenmesi mümkün değildir. Zira devletin Kuruluşumuz alacaklarına benzeyen alacakları dahi bu Kanun kapsamında takip edilmemektedir. Kuruluşumuz ticari bir işletme olduğundan, Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz uygulanması gereken hallerde, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Uygulamada yeknesaklık sağlanması için, kuruluşumuz alacağının belirlenen vadeden sonra ödenmesi yani alacağın muaccel olmasından sonra ödenmesi halinde uygulanacak faiz türü “Temerrüt Faizi” olup, taksitlendirme ve ertelemelerde ise uygulanacak faiz türü ise “Kanuni Faiz”dir. Bundan sonra bu ibarelerin dışındaki (gecikme zammı, gecikme faizi, gecikme cezası, yasal faiz, yasal ceza gibi) ibarelerin kullanılmaması zorunluluk göstermektedir.

Kanuni faiz ve temerrüt faizinin mahiyeti ve nasıl hesaplanacağı hususunda açıklamalar aşağıda verilmiştir.

II. MEVZUAT

A.3095 Sayılı Kanun

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’un ilgili maddeleri aşağıda verilmiştir.

“Kanuni faiz:

Madde 1 -Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır.

Bakanlar Kurulu, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.

Temerrüt faizi:

Madde 2 -Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur.

Temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı yukarıdaki fıkralarda öngörülen miktarın üstünde ise, temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.

Yabancı Para Borcunda Faiz :

Madde 4/a- Sözleşmede daha yüksek akdi veya gecikme faizi kararlaştırılmadığı hallerde, yabancı para borcunun faizinde Devlet Bankalarının o yabancı para ile açılmış bir yıl vadeli mevduat hesabına ödediği en yüksek faiz oranı uygulanır.”

B.Tahsilat Yönetmeliği

Tahsilat Yönetmeliği'nde kanuni faiz ve temerrüt faizine ilişkin yer alan hükümler aşağıda verilmiştir.

Mahsupta Öncelik

Madde-14 a. Vadesi geçmemiş alacaklara karşılık yapılan ödemeler: Borçlunun, ödeme süresi başlamış ve henüz vadesi geçmemiş borçlarına karşılık yapacağı ödemeler, bu alacaklara mahsup edilir.

Ödeme süresi başlamış ancak henüz vadesi geçmemiş birden ziyade alacağın olması ve yapılan ödemenin alacağın tamamını karşılamaması halinde, ödemenin mahsubu öncelikle borçlunun talebi doğrultusunda, borçlunun herhangi bir talebinin olmaması halinde ise tamamı karşılanabilen alacaktan başlanarak ve fatura tarihi de dikkate alınarak mahsup yapılır.

b.Vadesi geçmiş alacaklara karşılık yapılan ödemeler: ödeme belgesinde ödemenin hangi borca karşı yatırıldığı belli değil ise, ödeme, muacelliyet sırasına

göre borçlara mahsup edilir. Birkaç borcun ödeme günleri aynı zamanda gelmiş ise, bu durumda mahsup işlemi, söz konusu borçların öncelikle faizlerine, artan meblağ olur ise bu da anaparaya mahsup edilir.

Vadesi geçmiş alacaklar için rızaen yapılan ödemelere ilişkin mahsup işleminde, her bir alacak aslı, fer'ileri ile birlikte tahsil edilir. Ancak, ödemenin, alacak aslı ile fer'ilerinin tamamını karşılamaması halinde mahsup, öncelikle alacağın fer'ilerine yapılır

c. Cebren tahsil olunan paralar: Borçlunun, verilen süre içerisinde borcunu ödememesi halinde, borçla ilgili olarak daha önce alınmış teminatın alacağı mahsubu suretiyle borç tahsil edilecektir. Teminat tutarının alacak aslı ve fer'ilerinin tamamını karşılamaması halinde mahsup, öncelikle alacağın fer'ilerine yapılır.

Borcun ödenmesi yönünde yapılan yazılı tebligat ile verilen sürede veya daha sonraki tarihlerde yapılacak ödemeler, ödeme belgesinde ödemenin hangi borca karşılık yapıldığı belirtilmemiş ise bu yazılı tebligat ile istenen alacaklara mahsup edilecektir. Ödemenin alacak aslı ve fer'ilerinin tamamını karşılamaması halinde mahsup, öncelikle alacağın fer'ilerine yapılacaktır.

Cebri tahsil işlemleri sırasında borçlunun, borcunu tamamen veya kısmen ödemesi mümkündür. Yapılan bu tahsiller cebren tahsil hükmündedir. Bu şekilde tahsil edilen paralardan önce takip masrafları ve avukatlık ücreti düşüldükten sonra geriye kalan kısım takip konusu alacağın öncelikle faizine mahsup edilir.

Alacağın Son Kez Talebi

Madde-15 Yapılan inceleme sonrası son ödeme tarihinde ödenmediği anlaşılan alacaklar için, tahsilat üniteleri, faiz talep hakkımız saklı kalmak kaydıyla, borçlu kişi ve kuruluşa 7 gün süreli ihbar yazısı yazarlar. Borçluya yazılan yazıda, alacağın ödenip ödenmediği sorulur ve ödenmiş ise ödeme belgesinin gönderilmesi istenir. Ayrıca, alacak ödenmemişse, alacağın verilen 7 günlük süre içinde de ödenmemesi halinde, varsa teminatının borçlarına mahsup edileceği ve bakiyesi için yasal yollara gidileceği bildirilir.

Yasal Takibin Başlatılması

Madde -18 Teminatın alacaklara mahsubu İşleminde sonra, bakiye alacak kalması veya teminatsız alacaklar için, Mali İşler Dairesi Başkanlığının Makamdan alacağı Olura istinaden Hukuk Müşavirliği yasal takibi başlatır. Mali İşler Dairesi Başkanlığı onay tarihine göre temerrüt faizi hesaplar ve ödenmeyen alacaklarla ilgili bilgi ve belgelerle birlikte Hukuk Müşavirliğine gönderir ve aynı konuda Hasılat Daire Başkanlığı ile havaliman/ havaalanına bilgi verir.

Temerrüt Faizi Tahakkuku

Madde-19 Asıl alacağın ödenmiş olması temerrüt faizinin takip ve tahsiline mani değildir. Tahsilat ünitesince, gecikmeli olarak tahsil edilen tutarlar için, faturada/belgede belirtilen temerrüt faizi tahakkuk ettirilerek tahakkuk ünitesine bildirilir. Tahakkuk ünitesi, tahsilat ünitesince gönderilen faiz tahakkuk belgesine

istinaden fatura düzenler. Diğer yandan temerrüt faizinin önceden borçluya bildirilmesi gerekmez.

Türk Lirası Alacaklara Uygulanacak Faiz Oranı

Madde-21 Türk Lirası olarak düzenlenmiş fatura tutarlarının süresi içinde ödenmemesi halinde, bu faturalardan kaynaklanan muaccel alacaklara, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'da yer alan hükümlere göre temerrüt faizi hesaplanır ve hesaplamada ticari işlere ilişkin temerrüt faiz oranı esas alınır.

Yabancı Paraya Bağlı Alacaklara Uygulanacak Faiz Oranı

Madde-22 Vadesinde ödenmeyen ve yabancı para olarak düzenlenen faturalardan kaynaklanan alacaklarda, aksine bir hüküm olmadıkça Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt oranı esas alınır. Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt oranı EURO ile ilgili olduğundan, diğer dövize bağlı alacaklarda uygulanacak faiz oranı, Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt faizinin uygulamaya başlama tarihindeki çapraz kurundan tespit edilir.

Faizde Esas Alınacak Süre

Madde-23 Faizlerin hesaplanmasında faiz her ne şekilde hesaplanırsa hesaplanırsa, gecikilen her gün için, günlük faiz uygulanır ve hesaplamalarda, yıl, 360 gün olarak alınır.

Faizden Vazgeçilmesi

Madde-24 Faturanın çeşitli nedenlerle kişi veya kuruluşun eline geç geçmesi ve bunun belgelenmesi veya ödemenin banka sistemindeki bir aksaklığa bağlı olarak kuruluş hesaplarına süresinde geçmemesi ve bunun belgelenmesi halinde, temerrüt faizinden vazgeçilebilir.

Temerrüt Faizi

Madde-34 a. Mali İşler Dairesi Başkanlığınca onay tarihi itibarıyla ödenmeyen alacak için temerrüt faizi hesaplanır ve Hukuk Müşavirliğine bildirilir.

b. Aynı kişi veya kuruluşla ilgili, onaydan sonra doğan borçlar için faiz hesaplaması, yeni alacağın Hukuk Müşavirliğine bildirilme tarihi dikkate alınarak Mali İşler Dairesi Başkanlığınca yapılır.

Faiz Uygulaması

Madde-43 Yasal bir mani olmaması halinde, taksitlendirmede, taksitlendirilen Türk Lirası alacaklar için 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'da öngörülen kanuni faiz oranı, dövize bağlı alacaklarda madde 22'de belirlenen faiz oranı uygulanır.

Kural bu olmakla beraber Yönetim Kurulu Kararı gereğince değişik faiz oranları uygulanabilir.

Faiz Uygulaması

Madde-48 Yasal bir mani olmaması halinde ertelemede, ertelenen Türk Lirası alacaklar için 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'da öngörülen kanuni faiz oranı, dövize bağlı alacaklarda ise madde 22'de belirlenen faiz oranı uygulanır.

Kural bu olmakla beraber Yönetim Kurulu Kararı gereğince değişik faiz oranları uygulanabilir.

III. KAVRAMLAR

A. BORCUN İFASI (BORCUN ÖDENMESİ)

İfa, (ödeme) borç ilişkisinin konusu olan ödemenin borçlu tarafından alacaklıya karşı yerine getirilmesi ve böylece borç ilişkisinin sona erdirilmesidir. Ödeme ile borçlu borcundan kurtulmakta, alacaklı alacağını almakta ve sonuçta taraflar arasındaki borç ilişkisi de ortadan kalkmaktadır.

Ödemenin konusu borcun konusu ile aynı olmalıdır. Başka bir deyimle borçlu, borç ilişkisinden doğan ödeme ne ise, aynen onun gereğini yapmalıdır.

Diğer taraftan, borcun bizzat borçlu tarafından ödenmesinde alacaklının bir menfaati bulunmadıkça, borçlu borcunu şahsen ifa etmek zorunda değildir.

Şayet borcun tamamı muaccel olmuşsa, tamamının ödenmesi gerekir; alacaklı, kısmi ödemeyi kabul etmek zorunda değildir, dilerse kabul edebilir. Bu takdirde kısmi ödeme, alacağın ödenen kısmını sona erdirir. Ödemenin hüküm ifade edebilmesi için, borçlunun taahhüt ettiği ödemeyi belirlenen yer ve zamanda yerine getirmesi lazımdır.

1-Ödeme Yeri:

İfa (ödeme) yeri (mahalli), borcun ifa edilmesi (ödenmesi) gereken yerdir. İfa yerinin neresi olduğunu tespit etmek bazı nedenlerden dolayı önemlidir. Gerçekten, borçlunun temerrüde düşmüş sayılıp sayılmayacağını ve yetkili mahkemeyi tespit, ifa yerinin bilinmesi gerekir.

Ödeme yeri, her şeyden önce bizzat taraflarca tespit edilmiş olabilir. Bu, açık (sarih) olabileceği gibi örtülü (zımni) de olabilir. Para borçları, ödeme zamanında alacaklının ikametgâhının bulunduğu yerde ifa edilir. O halde borçlu borcunu alacaklının ikametgâhına götürerek veya göndererek ifa etmek zorundadır. Para borçları kural olarak nakit ve memleket parası olarak ödenir. O halde para borcunun

çek ile ödenmesi veya alacaklının bankadaki hesabına para yatırılması suretiyle ödenmesi, ancak alacaklının bunu kabul etmesi şartıyla ifa sayılır.

Ödeme yeri ile ilgili bu kurallar emredici hüküm niteliğinde değildir. Diğer bir deyimle, taraflar kendi aralarında yapacakları bir anlaşma ile ifa yerini diledikleri gibi tayin edebilirler.

Kuruluşumuz uygulamasında ödeme yeri düzenlenen faturalarda gösterilmektedir. Ancak, borçlunun faturada derç edilen yerin dışında, Kuruluşumuzun çalıştığı bankalardan birinde bulunan hesabımıza veya merkez veya hava limanlarında bulunan kuruluşumuz veznelere borcunu yatırması da kabul edilecektir.

2- Ödeme Zamanı:

Borcun ifa edilmesi lazım olan andır. Alacaklı yönünden bakıldığında ise, onun borçludan ifayı isteyebileceği anı ifade eder. İşte borçlunun borcunu ödemekle yükümlü olduğu, alacaklının ise ödemeyi istemeye haklı bulunduğu bu ana **muacceliyet** denir. Bu anın gelmesi ile borç **muaccel** borç halini alır.

Çeşitli şekillerde belli bir süreye bağlanmış olan borçlara müaccel borç denir ki, bu süre geçmeden, yani borç muaccel olmadan borcun ifası alacaklı tarafından istenmez. Bu sürenin sonundaki ana, yani borçlunun ileride ödemeyi gerçekleştirmekle yükümlü olduğu tarihe vade denir. Bu anın gelmesiyle birlikte borç, muaccel borç halini alır ve hemen ödenmesi gerekir. Süre kararlaştırılmaz veya işin niteliğinden anlaşılmazsa, borç hemen ödenebilir ve ödenmesi hemen istenebilir.

Vade olarak bir ayın başı veya sonu tayin edilmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü anlaşılır. Ayın ortası tayin olunmuşsa, bundan da ayın on beşi anlaşılır.

Süre gün ile belirlenmişse, borç sözleşmenin yapıldığı gün sayılmayarak sürenin son günü muaccel olur; süre sekiz veya on beş gün ise, bu süreden bir veya iki hafta değil tüm olarak sekiz veya on beş gün anlaşılır.

Süre haftalarla belirlenmişse, borç, son haftanın sözleşmenin yapılmış olduğu günün adına uyan gününde muaccel olur.

Süre ay, yıl, yarım yıl ve yılın dörtte biri gibi birkaç ayı kapsayan bir zamanla belirlenmişse, borç, sözleşmenin yapıldığı gün ayın kaçınıcı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde muaccel olur; son ayda bunu karşılayan gün yoksa borç, son ayın son günü ödenir. Yarım ay deyimi on beş günlük süreye eşittir.

Vade pazar veya kanunen tatil olan bir güne rastlarsa, kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçer.

Örnek 1- Faturada ödemenin en son 23.10.2006 tarihinde yapılması istenmiştir.

Bu durumda 23.10.2006 tarihi bayram tatiline geldiğinden ödeme günü kendiliğinden 26.10.2006 tarihine kaymıştır. Borçlu faturada yazılı borcunu 26.10.2006 tarihinde mesai saatleri içinde ödeyebilir ve bu tarihte ödeme yapıldığı için gecikme faizi istenmez.

Örnek 2- Protokolde taksitlerden birinin 25.11.2006 tarihinde ödeneceği kararlaştırılmıştır.

Böyle bir halde 25.11.2006 tarihi hafta tatiline geldiğinden, ödeme günü kendiliğinden 27.11.2006 tarihine kayar ve bu kaymadan dolayı gecikme faizi istenmez.

Borç vade gününde iş saatleri içerisinde ödenmesi gerekir. Bu sebeptendir ki alacaklı, iş saatleri dışında ödemeyi kabul etmek zorunda değildir.

Borçlu borcunu vaktinden önce ifa edebilir. Ancak, borçlu vadeden önce borcunu ödemediği için borçtan bir indirim (tenzilat) yapılmasını isteyemez.

Ödeme zamanında dikkat edilecek diğer bir husus ise, ödeme talimatının verilme zamanı ile paranın Kuruluşumuz hesabına geçme zamanının karıştırılmamasıdır. Ödemenin zamanında yapıldığının kabulü için, borç tutarının belirlenen zamanda Kuruluşumuz hesaplarına girmiş olması gerekir.

Banka kanalı ile yapılan ödemelerde, ödemelerde meydana gelen gecikmeler, borçlunun sorumluluğunu bitirmemektedir. Borçlu, her halükarda borcunu belirtilen tarihte, Kuruluşumuz hesaplarında olacak şekilde göndermek durumundadır.

Örnek 3-Faturada borcun en son 15.12.2006 tarihinde ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. Borçlu 15.12.2006 tarihinde ödeme talimatını çalıştığı bankaya vermiş, ancak talimat EFT saatinde verilmediğinden veya banka memurunun talimatı atlaması gibi nedenlerle borç tutarı 18.12.2006 işlem tarihi ile DHMİ hesaplarına girmiştir.

Bu durumda, borçlunun borcunu 3 gün geç ödediği kabul edilerek, 3 günlük temerrüt faizi hesaplanacaktır.

B. BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ

Halen ifası mümkün olan muaccel bir borcun borçlu tarafından zamanında ifa edilmemesidir. Borçlunun temerrüdü ödemenin mümkün olduğu sürece söz konusu olabilir; ifa zaten imkânsızlaşmış bulunuyorsa, burada temerrüt değil, kesin bir ödememe hali vardır. Oysa temerrütte, ifa etmeme hali bu derece kesin değildir; zira temerrüde düşürülmüş olan borçlunun hala da borcunu ödeme imkânı vardır, fakat bu ifa pek tabii gecikmiş bir ifa niteliğini almış bulunmaktadır. Borçlunun temerrüdünün söz konusu olabilmesi için başlıca iki şartın gerçekleşmiş olması gerekir.

1. Borcun muaccel olması:

Borçlu tarafından ifasının gerekli bulunduğu, başka bir anlatımla, alacaklının borçludan ifayı talep ve dava edebileceği anın gelmiş olması demektir. Kural olarak her borç doğduğu anda muaccel olur. Fakat taraflar bir borcu süreye (ecele) bağlayabilecekleri gibi, bazen bir borcun niteliği de onun doğumundan bir süre sonra ifa edilmesini gerektirebilir. İşte bu hallerde süre sona ermeden, yani vade gelmeden borç muaccel olmaz, müeccel bir borç niteliğindedir. O halde, bir süreye bağlanmış bulunan borçlarda bu süre geçmedikçe borçlunun temerrüdü söz konusu olmayacaktır. Aynı şekilde, geciktirici (taliki) şarta bağlanmış borçlarda da şart gerçekleşmedikçe borcun muacceliyetinden ve dolayısıyla borçlunun temerrüdünden söz edilemez.

Örnek 1- Fatura tarihi 04.12.2006 tarihi olup, fatura tutarının 18.12.2006 tarihinde ödeneceği fatura üzerinde belirtilmiştir.

Örnekte borcun muaccel olma tarihi 18.12.2006 tarihidir. Bu durumda fatura tutarının 18.12.2006 tarihinden önce ödenmesi borçludan istenemez. Ancak borçlu kendi rızası ile bu tarihten önce ödeme yapabilir.

Örnek 2-Yapılan 08.12.2006 tarihli protokolde, borç tutarının 14.12.2006 ve 15.01.2007 tarihlerinde 2 eşit taksit halinde ödeneceği kararlaştırılmıştır.

Böyle bir halde, borcun yarısı 14.12.2006 tarihinde, diğer yarısı ise 15.01.2007 tarihinde muaccel olacaktır. Bu tarihler gelmeden borç muaccel olmayacağından, bu vadelerden önce alacak borçludan istenemez.

Örnek 3- Yapılan sözleşmede, mali hükümlerin yer teslim tarihinden itibaren işlemeye başlayacağı kararlaştırılmıştır.

Burada şarta bağlı bir uygulama öngörüldüğünden borçluya yer teslim edilmeden herhangi bir alacak talep edilemez.

2. İhtar:

Borçlunun temerrüdünün söz konusu olabilmesi için, borcun muaccel olması kâfi değildir. Bundan başka, alacaklının borcun ifası için borçluya ihtarda bulunması da gerekmektedir. Ancak bu iki şart birlikte gerçekleştiği takdirde borçlu temerrüde sokulmuş olur. Yoksa borçlu kendisine bir ihtarda bulunulmadan sırf borcun muaccel olmasıyla hemen temerrüt haline girmez.

İhtar, herhangi bir şekle tabi olmayan, varması gereken bir irade açıklaması olup, borçluya gecikmiş olarak da olsa ödemeye davet etme anlamı taşır. İhtar kural olarak bir şekle tabi değilse de **iadeli taahhütlü** mektupla yapılması şarttır. İhtarın hangi borç için yapıldığı, onun içeriğinden kolaylıkla anlaşılabilir. Eğer taraflar borcun ödeneceği anı (vadeyi) beraberce kararlaştırmış iseler, bu anın gelmesiyle birlikte borçlu temerrüt haline girmiş olur; alacaklının ayrıca bir ihtarda bulunmasına artık lüzum yoktur.

Borçlunun borcunu ödeyemeyeceğini bildirmesi halinde, ihtara gerek kalmaksızın temerrüt durumu hâsıl olmuştur. Borcun zamanında ifa edilmemiş olması kendi kusurundan ileri gelmemiş olsa dahi borçlu yine temerrüde düşmüş olur.

Yapılan inceleme sonrası son ödeme tarihinde ödenmediği anlaşılan alacaklar için, tahsilât üniteleri, faiz talep hakkımız saklı kalmak kaydıyla, borçlu kişi ve kuruluşlara 7 gün süreli ihbar yazısı yazarlar. Borçluya yazılan yazıda, alacağın ödenip ödenmediği sorulur ve ödenmiş ise ödeme belgesinin gönderilmesi istenir. Ayrıca, alacak ödenmemişse, alacağın verilen 7 günlük süre içinde de ödenmemesi halinde, varsa teminatının borçlarına mahsup edileceği ve bakiyesi için yasal yollara gidileceği aynı ihbar yazısı ile bildirilir.

C. TEMERRÜT FAİZİ

Para borcunun borçlusu temerrüde düşünce, gecikmeye bağlı olarak temerrüt faizi ödemek zorunda kalır. Temerrüt faizi, alacaklının kendisine ait bir miktar paranın tespit edilen süreden daha fazla bir süreyle borçlunun yanında kalmasından dolayı uğradığı zararı karşılayan bir tazminat niteliğindedir. Ancak alacaklının temerrüt faizi isteyebilmesi için bir zarara uğramış bulunduğunu ispat etmesine gerek olmadığı gibi, borçluda kusursuzluğunu ispat etmek suretiyle temerrüt faizi ödemekten kurtulamaz. Temerrüt faizi, temerrüt tarihinden itibaren kendiliğinden işlemeye başlar.

Faiz, alacaklının bir miktar paradan yoksun kalmasına karşılık, yoksun kaldığı süre için kendisine verilen bir karşılık (ivaz)dır. Faiz kaynakları, uygulanış biçim, niteliği ve ilgili olduğu işe göre tasnif edilebilir.

1. Kaynak yönünden: Kaynak yönünden faiz, üç başlık altında toplanmıştır.

a. Akdi (Sözleşme) Faizi:

Taraflar arasında bir sözleşme ile faiz oranı kararlaştırılan ve borcun doğduğu tarihten itibaren işlemeye başlayan faizdir. Akdi faiz oranını taraflar serbestçe kararlaştırabilirler.

b. Kanuni Faiz:

Borcun doğduğu tarihten itibaren yürütülen ve oranı sözleşmede gösterilmeyip, kanun ile tayin edilmiş faizdir. Örnek olarak, Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemiş ise bu ödeme, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un 1 inci maddesine göre faiz işlemine tabi tutulur.

c. Yargı Faizi(Kazai Faiz)

Mahkeme kararı ile belirlenmiş faizdir. Örnek olarak, görevden alınmış bir personelin daha sonra mahkeme kararı ile tekrar işe başlaması halinde, geçmiş günler için faiz ödenmesi mahkeme kararı ile hükmedilebilir.

2. Nitelik yönünden: Nitelik yönünden faiz iki başlık altında toplanmıştır:

a. Anapara (nakdi sermaye faizi)

Nakdi sermayeden belirli bir süre için yoksun kalınması nedeniyle kanunen veya sözleşme ile belirlenerek vadeye kadar yürütülen faizdir. Anapara faizinin önemli özelliği vadeye kadar yürütülmesidir. Şayet alacak vadesinde ödenmezse vadenin bitiminden sonra anapara faizi temerrüt faizine dönüşür. Bu tür faiz şekli, Tahsilat Yönetmeliği gereği yapılan taksitlendirme ve ertelemede uygulanan faizdir.

b. Temerrüt Faizi:

1) Akdi temerrüt faizi:

Bilindiği üzere, para borcunu ödemede temerrüde düşen (geciken) borçlunun, bu gecikme dolayısıyla geçmiş günler için ödemek zorunda olduğu faize temerrüt faizi (geçmiş günler faizi) denilmektedir. Tarafların aynen akdi faiz gibi temerrüt faizi uygulanmasını veya uygulanmamasını sözleşme ile şarta bağlamaları da serbest ve geçerlidir. Öte yandan ticari işlerde taraflar, sözleşmede temerrüt faizi ödemesini kararlaştırmış olmasalar dahi temerrüt faizi ödemek zorundadırlar.

2) Kanuni temerrüt faizi:

Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça geçmiş günler için 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanun'un 2 nci maddesine göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, kanuni faiz miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa dahi ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş (5) puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur.

IV. TEMERRÜT FAİZ ORANININ TESPİTİ

A.Sözleşmeden doğan temerrüt faizi:

Sözleşmeden doğan alacağın geç ödenmesi halinde, sözleşmede temerrüt faizine ilişkin olarak yer alan şarta göre hareket edilir. Sözleşmede, akdi temerrüt faizi öngörülmüş ise aynen uygulanır. Sözleşmede herhangi bir temerrüt faiz ve oranı şartı öngörülmemiş ise bu durumda kanuni temerrüt faizine göre gecikme faizi hesaplanır.

Sözleşmelerde, akdi temerrüt faizi ile ilgili değişik hükümlere yer verilmiş olabilir bu durumda sözleşmede yer alan hükme göre hesaplama yapılır.

Örnek -1 Yapılmış olan sözleşmede, "*Kira ve kiraya fer'i alacaklar ile sözleşmeden doğan diğer alacakların kiracı tarafından zamanında ödenmemesinden dolayı temerrüde düşülen tarihten itibaren muaccel alacağı; 30.12.1998 tarih ve 20035 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Bakanlar Kurulunun 28.12.1988 tarih ve 88/13646 sayılı kararı ile tespit edilen ve vadesi geçmiş amme alacaklarına uygulanan gecikme zammı oranları aynen uygulanır. Bakanlar Kurulunca bu oranlar değiştirildiğinde yeni oranlar tatbik edilir.*" hükmü yer almıştır.

Yukarıdaki hükmü taşıyan sözleşmede, **temerrüt faizi** oranının, 6183 sayılı **AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN** hükümlerine göre tespit edilen ve uygulanan **gecikme zammı** oranının aynısı olduğu vurgulanmıştır. Temerrüt faizi hesaplaması amme alacağına göre değil, genel esaslara göre yapılacaktır. Başka bir ifadeyle, temerrüt faizi hesaplanırken amme alacağındaki gecikme zammı oranından faydalanılacak ancak temerrüt faizi hesaplaması amme alacağına göre değil, basit faiz hesaplamasına göre yapılacaktır.

Örnek 2- Yapılmış olan sözleşmede, "*Bu sözleşmeden doğan asıl alacaklar ve fer'ilerinin zamanında ödenmemesi halinde, kanuni temerrüt faizine göre temerrüt faizi alınır.*" hükmü yer almıştır.

Yukarıdaki hükmü taşıyan sözleşmede temerrüt faizinin kanuni temerrüt faizi olduğu belirtilmiştir. Buna göre temerrüt faizi olarak, ticari işlerde uygulanan kanuni temerrüt faizi uygulanacaktır.

Yapılan sözleşmede (protokolde) temerrüt faiz oranıyla ilgili bir hüküm yoksa bu durumda da ticari işlerde uygulanan kanuni temerrüt faizi uygulanacaktır.

B.Ücret Tarifesi'nden kaynaklanan temerrüt faizi:

Ücret Tarifesi'ne göre tahakkuk ettirilmiş tutarların vadesinde ödenmemesi halinde, Ücret Tarifesi'nde bunlar için Tahsilât Yönetmeliği'ndeki hükümlerin uygulanacağı öngörülmüş ise, bu halde Tahsilat Yönetmeliği'nde yer alan hükümlere göre hareket edilir. Ancak, kaynağını ücret tarifesinden almasına rağmen aynı zamanda sözleşme ile de bağlanmış ise, bu durumda sözleşmede geçen akdi temerrüt faiz oranı esas alınır. Düzenlenen faturalarda bu hususa azami dikkat edilir ve uygulamada tereddütlere ve yanlışlıklara sebebiyet verilmemesi için fatura üzerlerine hangi tür temerrüt faizi uygulanacağı doğru şekilde yazılır.

Örnek 1- Ücret Tarifesinde Türk Lirası alacakların temerrüdü halinde gecikme faizinin Tahsilât Yönetmeliği'nde belirtilen şekle uygun alınacağı belirtilmişse; bu durumda ticari işlerde uygulanan temerrüt faizi esas alınır. Diğer bir anlatımla Türk Lirası olarak düzenlenmiş fatura tutarlarının süresi içinde ödenmemesi halinde, bu faturalardan kaynaklanan muaccel alacaklara, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'da yer alan hükümlere göre temerrüt faizi hesaplanır ve hesaplamada ticari işlere ilişkin temerrüt faiz oranı esas alınır.

Örnek 2- Kaynağını Ücret Tarifesi'nden alan ve döviz olarak faturalanmış alacakların ödenmesinde temerrüt olması ve faturada, temerrüt faizinin Tahsilât Yönetmeliği'nde belirtilen usule göre belirleneceği öngörülmüş ise, bu durumda, vadesinde ödenmeyen ve yabancı para olarak düzenlenen faturalardan kaynaklanan

alacaklarda, aksine bir hüküm olmadıkça Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt faizi oranı uygulanır. Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt oranı EURO ile ilgili olduğundan, diğer dövize bağlı alacaklarda uygulanacak faiz oranı, Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt faizinin uygulamaya başlama tarihindeki çapraz kurundan tespit edilir.

C.Dövize bağlı alacaklarda temerrüt faizi:

Temerrüt faizinin dayanağının yabancı paralı sözleşmeler olması durumunda, yabancı para ile yapılan sözleşmelerde, bir akdi veya gecikme faizi kararlaştırılmadığı hallerde, yabancı para borcunun faizinde Devlet Bankalarının o yabancı para ile açılmış bir yıl vadeli mevduat hesabına ödediği en yüksek faiz oranı uygulanmaktadır. Diğer yandan sözleşmede yabancı paranın geç ödenmesi halinde gecikme faizi öngörülmüş ise bu faiz oranı uygulanır.

Kaynağını sözleşmeden almayan, diğer bir anlatımla yönetmelik, yönerge vb. bir dokümandan kaynaklanan dövize bağlı alacaklarımızın gecikmeli olarak ödenmesi halinde, bu kaynaklarda öngörülen veya önerilen gecikme faizi oranları uygulanır. Bu kaynaklarda faiz oranı ile ilgili bir açıklama yoksa bu durumda Devlet Bankalarının o döviz ile ilgili bir yıllık faiz oranı uygulanır.

D. Diğer kaynaklardan oluşan temerrütlerde temerrüt faizi

Özel olarak düzenlenmiş belgelere göre yapılmış tahakkuklara ait tutarların ödenmesinde temerrüde düşülmüş ise, anılan belgelerde öngörülen temerrüt faizi oranları esas alınır. Şayet anılan belgelerde temerrüt faizi ile ilgili bir şerh yoksa bu durumda, ticari işlerle ilgili kanuni temerrüt faizine göre işlem yapılır.

Yukarıda sayılan hususların dışında kalan tutarların vadesinde ödenmemesi halinde ticari işlerle ilgili kanuni temerrüt faizi uygulanır.

Örnek 1- Herhangi bir müteahhit Kuruluşumuzdan almış olduğu elektrik hizmet bedelini faturada belirtilen sürede ödemezse, temerrüt faizi olarak ticari işlere uygulanan temerrüt faizi oranı esas alınır.

Örnek 2- İşten ayrılan personelin Kuruluşumuza borcu olması halinde, borcun tebliği ile ilgili iadeli taahhütlü tebliğ yazısında belirtilen sürede ödenmezse, tebliğ yazısında belirtilen tarihten geçerli temerrüde düşürülür ve ticari işlerde uygulanan temerrüt faizi oranı esas alınır.

V. KANUNİ VE TEMERRÜT FAİZİ HESAPLAMALARINDA KULLANILACAK ORANLAR:

Kanuni ve temerrüt faizlerinin hesaplanabilmesi için kanuni faiz oranlarına ve temerrüt faiz oranlarına ihtiyaç duyulmakta olup, faiz oranları dönemler ve dönemlerde ki geçerli oran metin sonundaki eklerde tablolar halinde verilmiştir. Aksine bir hüküm olmadıkça, Kuruluşumuz uygulamasında, taksitlendirme ve ertelemelerde kanuni faiz oranı esas alınır. Temerrütlerde ise, işlemin türü, belge türü veya konulan şerhe göre;

- Akdi temerrüt faizi,
- 3095 sayılı Kanun'da yer alan temerrüt faizi,
- Eurocontrol temerrüt faizi,
- 6183 sayılı Kanun'da yer alan gecikme zammı,
- Banka faizleri esas alınır.

VI. FAİZİN BAŞLANGIÇ TARİHİ

Temerrüt faizinin başlangıcını taraflar serbestçe kararlaştırabilirler. Eğer taraflar faizin başlangıç tarihini kararlaştırmamışlarsa, temerrüt faizi borçlunun vade tarihini takip eden günden itibaren işlemeye başlar. Borçluya gönderilen belgelerde ödeme için süre tanınmış ise, temerrüt faizi bu süreyi takip eden günden itibaren başlar. Borcun ödeme tarihi belli olmasına rağmen, süresinde ödenmeyen borçlar için sonradan yazılan yazılarda verilen süreler asıl ödeme tarihi yerine geçmez.

1-Sözleşmeye tabi olarak tahakkuk ettirilen tutarların temerrüde düşme tarihi sözleşmede öngörülen süredir. Bu tutarla ilgili fatura üzerine farklı ödeme tarihi yazılmış olsa dahi, geçerli başlangıç tarihi sözleşme metninden çıkan tarihtir. Sözleşmede amir bir hüküm yoksa faturada yazılı son ödeme tarihini takip eden gün, gecikme faizinin başlangıç tarihidir.

Örnek 1- Yapılmış olan bir sözleşmede, kiracının, kira bedelini ve ortak kullanılan hacimlere ait genel giderlere katılım payını 3'er aylık dönemler halinde ve dönem başlangıç tarihinden itibaren 15 gün içerisinde herhangi bir ihtara gerek kalmaksızın peşin olarak ödeyeceği ve yine kiracının herhangi bir döneme ait kira borcunu zamanında ya da tam olarak ödememesi halinde bundan sonraki dönemlere ait kira borçlarının da herhangi bir ilama ya da ihtara gerek kalmaksızın muaccel hale geleceği hüküm altına alınmıştır.

Bu örnekte, kiracı faturada yazılı ödeme tarihine bağlı olmaksızın, sözleşmeye göre dönem başlangıcından itibaren 15 gün içinde ödemeyi yapmak zorunda olup, temerrüt 16ncı günden itibaren başlayacaktır.

2-Aksine bir hüküm yok ise, sözleşme dışındaki işlemlerden kaynaklanan ve faturaya bağlanmış tutarların ödenmesinde, faturada belirtilen son ödeme tarihini takip eden gün, faizin başlangıç tarihidir.

Örnek 1-Uçak hizmeti faturasında, "Fatura tutarının son ödeme tarihi 16.09.2006" yazılmıştır.

Faturada yazılı tarih hafta sonu tatiline geldiğinden, hizmeti alan hava taşıyıcısı fatura tutarını 18.09.2006 tarihinde mesai bitimine kadar ödeyebilir. Bu tarihten sonra yapacağı her ödeme için temerrüt faizi ödemek zorunda olup, temerrüt faizinin başlangıç tarihi 19.09.2006 olacaktır.

3. Aksine bir hüküm yoksa kaynağını sözleşme ve faturadan almayan borçların ödenmesinde, temerrüt olması halinde faizin başlangıç tarihi ihtar yazısında verilen sürenin bitiminden sonraki gün başlar.

VII. FAİZİN BİTİM TARİHİ

Temerrüt faizinin bitim tarihi ödeme veya herhangi bir nedenle faizden vazgeçme tarihidir. Ödemeden kasıt, kasaya veya bankadaki hesaba yatırılma tarihi veya mahsup tarihidir.

Ödemede bir banka vasıtasıyla banka hesabına gönderilen tutarların havale (gönderilme) tarihi değil, banka hesabına geçiş tarihi (dekont işlem tarihi) ödeme günüdür.

Çekler kural olarak görüldüklerinde ödenirler ve yine genellikle keşide tarihlerinde bankaya teslim edilir. Bu nedenle çekle ödemelerde, çekin keşide (düzenleme) tarihi ödeme tarihidir.

Mahsuben ödemelerde, varsa üzerinde anlaşmaya varılmış mahsup tarihi, üzerinde anlaşmaya varılmış bir mahsup tarihi yoksa diğer bir belgeden hareketle bir mahsup tarihi çıkarılabiliyorsa bu tarih, şayet bu da yoksa mahsup fişinin düzenleme tarihi mahsup (ödeme) tarihidir.

VIII. TEMERRÜT SÜRESİNİN HESAPLANMASI

Temerrüt faizinin başlangıç tarihi ile bitim tarihi arasındaki süre temerrüt süresidir. Aksine bir hüküm yoksa gecikme süresi gün olarak hesaplanır.

Örnek 1- Sön ödeme tarihi 20.09.2006 tarihi olan bir tutar 30.11.2006 tarihinde ödenmiştir.

Bu tarihlere göre faizin başlangıç tarihi 21.09.2006 ve bitim tarihi ise 30.11.2006 ve temerrüt süresi 71 gündür.

Örnek 2- 31.01.2006 tarihinde ödenmesi gereken bir tutar 01.12.2006 tarihinde mahsuben ödenmiştir.

Bu tarihlere göre gecikme süresinin başlangıç tarihi 01.02.2006 ve bitim tarihi 01.12.2006 olduğundan, temerrüt süresi 304 gündür.

Örnek 3- Son ödeme tarihi 30.11.2006 olan bir tutar 01.12.2006 tarihinde ödenmiştir.

Bu örneğe göre gecikme süresi bir (1) gündür.

Örnek 4- Son ödeme tarihi 23.10.2006 olan bir tutar 26.10.2006 tarihinde ödenmiştir.

Son ödeme tarihi bayram tatiline rastladığından ödeme tarihi direkt olarak 26.10.2006 tarihine kaymıştır. Bu nedenle bu ödemede gecikme yoktur. Diğer bir anlatımla bu ödeme için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Örnek 5- Son ödeme tarihi 31.08.2005 olan bir tutar 30.10.2006 tarihinde ödenmiştir.

Bu gecikmeli ödemede temerrüt süresi 01.09.2005 tarihinde başlamış ve 30.10.2006 tarihinde bitmiştir. Bu tarihlere göre temerrüt süresi 425 gündür.

Örnek 6- Son ödeme tarihi 23.09.2006 olan bir tutar 25.09.2006 tarihinde ödenmiştir.

Son ödeme tarihi hafta sonu tatiline rastladığından ödeme tarihi direkt olarak 25.09.2006 tarihine kaymıştır. Bu nedenle bu ödemede gecikme yoktur. Diğer bir anlatımla bu ödeme için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

IX. TEMERRÜT FAİZİNİN HESAPLANMASI

Gecikme faizinin hesaplanabilmesi için. Temerrüde düşen tutarın, temerrüt süresi ve faiz oranının bilinmesi gerekmektedir. Aksine bir hüküm yoksa genellikle faiz hesaplanmasında

$$F = (A.n.t) / 36000$$

formülü kullanılır. Formüldeki harflerin anlamı aşağıda verilmiştir.

- A:** Temerrüde düşen tutar
- n:** Süre (Gün)
- t:** Faiz Oranı (yıllık) .
- f:** Hesaplanan Gecikme Faizi

Yukarıda yapılan açıklamaların daha iyi anlaşılması bakımından faiz hesaplamasına ilişkin değişik örnekler aşağıda verilmiştir.

Örnek 1-Kiracı, kira sözleşmesi kapsamında 26.500,00 YTL kira bedeli 09.06.2005 tarihinde ödenmesi gerekirken, gecikmeli olarak 28.10.2005 tarihinde, kira tutarını faizi ile birlikte ödeyeceğini belirtmiştir.

Yapılmış olan sözleşmede, sözleşmeden doğan asıl alacaklar ve fer'ilerinin zamanında ödenmemesi halinde, kanuni temerrüt faizine göre temerrüt faizi alınacağı hükmü bulunmaktadır.

Temerrüt süresi içerisinde iki faiz oranı bulunmaktadır. Dolayısıyla 09.06-30.06.2005 döneminin kaç güne isabet ettiği ve 01.07-28.10.2005 döneminin kaç gün olduğu öncelikle hesaplanacak ve bu dönemlere ait gecikmeler için %42 ve %30 faiz oranları üzerinden ayrı ayrı hesaplama yapılacaktır.

- A = 26.500,00 YTL
- n = 140 gün (n1=21 gün, n2 = 120 gün)
- t1 = 21 gün için % 42
- t2 = 120 gün için % 30

21 güne ilişkin temerrüt faizinin hesaplanması:

$$\begin{aligned} f_1 &= (26.500,00 \times 21 \times 42) / 36000 = 649,25 \text{ YTL} \\ 649,25 \times \%18 &= 116,87 \text{ YTL (KDV)} \\ 649,25 + 116,87 &= 766,12 \text{ YTL} \end{aligned}$$

120 gün için temerrüt faizinin hesaplanması:

$$\begin{aligned} f_2 &= (26.500,00 \times 120 \times 30) / 36000 = 2.650,00 \text{ YTL} \\ 2.650,00 \times \%18 &= 477,00 \text{ YTL (KDV)} \\ 2.650,00 + 477,00 &= 3.127,00 \text{ YTL} \end{aligned}$$

$$\text{Toplam faiz (f}_1\text{+f}_2\text{)} = 766,12 + 3.127,00 = 3.893,12 \text{ YTL}$$

Kiracı, 28.10.2005 tarihinde 26.500 YTL asıl alacak ve 3.893,12 YTL temerrüt faizi olmak üzere toplam 30.393,12 YTL ödeyecektir.

Örnek 2-Yapılmış olan sözleşmeye göre 15.01.2006 tarihinde ödenmesi gereken 5.000,00 YTL'nı zamanında ödemeyen kiracı, söz konusu tutarı faizi ile birlikte 28.08.2006 tarihinde ödemeyi talep etmiştir.

Sözleşmede, sözleşmeden doğan asıl alacaklar ve fer'ilerinin zamanında ödenmemesi halinde, kanuni temerrüt faizine göre temerrüt faizi alınacağı hükmü bulunmaktadır.

Müstecir ödemeyi 15.01.2006 tarihi hafta sonu tatiline geldiğinden en geç 16.01.2006 tarihinde yapması gerekir. Dolayısıyla temerrüt tarihinin başlangıcı 17.01.2006 tarihidir.

$$\begin{aligned} A &= 5.000 \text{ YTL} \\ n &= 224 \text{ gün} \\ t &= \% 25 \\ f &= (5.000 \times 224 \times 25) / 36000 = 777,78 \text{ YTL} \\ 777,78 \times \%18 &= 140,00 \text{ YTL (KDV)} \\ 777,78 + 140,00 &= \mathbf{917,78 \text{ YTL}} \end{aligned}$$

Kiracı, 28.08.2006 tarihinde 5.000,00 YTL asıl alacak ve 917,78 YTL temerrüt faizi olmak üzere toplam 5.917,78 YTL ödeyecektir.

Örnek 3- 15.846,50 Euro'luk uçak hizmeti faturası 08.03.2006 tarihinde ödenmesi gerekirken 18.05.2006 tarihinde faizi ile birlikte ödenmiştir.

Fatura üzerinde gecikmeli ödeme halinde Tahsilat Yönetmeliği'ne göre faiz alınacağı belirtilmiştir.

Kaynağını Ücret Tarifesi'nden alan ve döviz olarak faturalanmış bu alacağın ödenmesinde temerrüt olması halinde, temerrüt faizinin Tahsilât Yönetmeliği'nde belirtilen usule göre belirleneceği faturada belirtildiğinden, temerrüt faiz oranı olarak Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt faizi oranı esas alınacaktır.

$$\begin{aligned} A &= 15.846,50 \text{ €} \\ n &= 71 \text{ gün} \\ t &= \% 7,17 \\ f &= (15.846,50 \times 71 \times 7,17) / 36000 = 224,08 \text{ EURO} \\ 224,08 \times \% 18 &= 40,33 \text{ EURO (KDV)} \\ 224,08 + 40,33 &= 264,41 \text{ EURO} \end{aligned}$$

Uçak firması, 18.05.2006 tarihinde 15.846,50 Euro asıl alacak ve 264,41 Euro temerrüt faizi olmak üzere toplam 16.110,91 Euro ödeyecektir.

Örnek 4- 3.600,00 \$'lık ikram ciro faturası 10.01.2006 tarihinde ödenmesi gerekirken 10.02.2006 tarihinde **Dolar** olarak ödenmiştir. Firma aynı gün temerrüt faizini de ödemiştir.

Fatura üzerinde, fatura tutarının geç ödenmesi halinde sözleşme hükümlerinin uygulanacağı yazılmıştır. Sözleşmede ise amme alacaklarına uygulanan gecikme zammı oranının temerrüt faizi olarak uygulanacağı belirtilmiştir. Örnekte dikkat edilmesi gereken üç husus aşağıda açıklanmıştır.

1.Fatura üzerinde, fatura tutarının en geç 10.01.2006 tarihinde ödenmesi gerektiği yazılmış olmasına rağmen, söz konusu tarihin Kurban Bayramı tatiline rastlaması nedeniyle, son ödeme tarihi ilk resmi gün olan 16.01.2006 tarihine kaymıştır. Ancak, fatura tutarı 10.02 2006 tarihinde ödendiğinden, 17.01-10.02.2006 dönemi için 24 günlük temerrüt faizi hesaplanması gerekir.

2.Diğer yandan, temerrüde düşen tutarın Dolar olması, gecikme zammı oranının ise YTL' ye göre belirlenmiş olduğu dikkate alındığında, Dolar olarak düzenlenmiş tutarın YTL' ye dönüştürülmesi ve bulunan YTL üzerinden temerrüt faizinin hesaplanması zorunluluk arz etmektedir. **Bu gibi hallerde dövizin YTL' ye dönüştürülmesinde son ödeme tarihindeki geçerli döviz satış kuru esas alınır.** Örnekte bu tarih 16.01.2006 tarihidir. TC Merkez Bankası'nca bu tarihten önce belirlenmiş ve bu tarihte uygulanacak gösterge niteliğindeki 06.01.2006 tarihli kur listesinde Dolar döviz satış kuru 1.3348 olarak belirlenmiştir.

3. Maliye Bakanlığı'nca 6183 Kanun gereği gecikme zammı oranları aylık olarak tespit edilmekte olup, örnekte temerrüt hesaplanacak dönemde geçerli olan gecikme zammı oranı her ay için % 3'tür. Diğer yandan Tahsilat Yönetmeliği'nin 23. maddesinde gecikilen her gün için, günlük faiz hesaplanacağı ve hesaplamada yılın 360 gün olarak işleme alınacağı hükmü bulunmaktadır. Bu nedenle aylık olarak düzenlenmiş olan gecikme zammı oranının 12 ile çarpılarak yıllık faize dönüştürülmesi ve bulunan yeni oran üzerinden temerrüt faizinin hesaplanması gerekir.

Temerrüde düşen tutarın hesaplanması:

$$3.600,00 \$ * 1.3348 = 4.805,28 \text{ YTL}$$

Temerrüt faiz oranının hesaplanması:

$$12 * \%3 = \%36$$

$$A = 4.805,28 \text{ YTL}$$

$$n = 24 \text{ gün}$$

$$t = \%36$$

$$f = (4.805,28 \times 24 \times 36) / 36000 = 115,33$$

$$115,33 * \%18 = 20,76 \text{ YTL(KDV)}$$

$$115,33 + 20,76 = 136,09 \text{ YTL}$$

İkram firması, 10.02.2006 tarihinde 3.600 \$ asıl alacak ve 136,09 YTL temerrüt faizi ödeyecektir.

Örnek 5- Kuruluşumuzdan ayrılan bir personelin 1.248,36 YTL borcu bulunmaktadır. Kendisine yazılan iadeli taahhütlü yazıda ödemenin, yazının ele geçiş tarihinden itibaren 7 gün içinde ödenmesi istenilmiştir. Yazının, iadeli taahhütlü bildirim kartından 15.03.2006 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır. Söz konusu personel 04.08.2006 tarihinde iş yerine gelerek anılan tutarı ve temerrüt faizini ödemiştir.

Örneğe göre son ödeme tarihi 21.03.2006 ve temerrüde esas tarih ise 22.03.2006 olmaktadır.

$$A = 1.248,36 \text{ YTL}$$

$$n = 136 \text{ gün}$$

$$t = \%25$$

$$f = (1.248,36 \times 136 \times 25) / 36000 = 117,90 \text{ YTL}$$

$$117,90 \times \%18 = 21,22 \text{ YTL (KDV)}$$

$$117,90 + 21,22 = 139,12 \text{ YTL}$$

Ayrılan personel, 04.08.2006 tarihinde 1.248,36 YTL asıl alacak ve 139,12 YTL temerrüt faizi olmak üzere toplam 1.387,48 YTL ödeyecektir.

Örnek 6- X firması 01.09.2005 tarihinde verdiği dilekçe ile aşağıda bilgileri verilen fatura tutarlarını 15.11.2005 ve 15.12.2005 tarihlerinde iki taksit halinde ödemek istediğini bildirmiş ve talebi kabul edilmiştir. Taksitlendirme döneminde uygulanan kanuni faiz oranı %12'dir.

<u>Fatura tutarı</u>	<u>Son ödeme tarihi</u>
15.842,00 YTL	15.08.2005
19.816,18 YTL	12.09.2005

$$(15.842,00 + 19.816,18) / 2 = 17.829,09 \text{ YTL (Her taksidin anaparası)}$$

1. taksit:

15.842,00 YTL' ye ait taksitlendirme süresi: 92 gün (16.08.2005-15.11.2005)

1.987,09 YTL' ye ait taksitlendirme süresi: 64 gün (13.09.2005-15.11.2005)

$$(15.842,00 * 92 * 12) / 36.000 = 485,82 \text{ YTL}$$

$$485,82 * \%18 = 87,44 \text{ YTL (KDV)}$$
$$485,82 + 87,44 = 573,29 \text{ YTL}$$

$$(1.987,09 * 64 * 12) / 36.000 = 42,39 \text{ YTL}$$

$$42,39 * \%18 = 7,63 \text{ YTL (KDV)}$$

$$42,39 + 7,63 = 50,02 \text{ YTL}$$

$$1. \text{ taksit toplamı } 17.829,09 + 573,29 + 50,02 = 18.452,24 \text{ YTL}$$

2.taksit

17.829,09 YTL' ye ait taksitlendirme süresi: 94 gün (13.09.2005-15.12.2005)

$$(17.829,09 * 94 * 12) / 36.000 = 558,64 \text{ YTL}$$

$$558,64 * \%18 = 100,56 \text{ YTL (KDV)}$$

$$558,64 + 100,56 = 659,20 \text{ YTL}$$

$$2. \text{ taksit toplamı } 17.829,09 + 659,20 = 18.488,29 \text{ YTL}$$

Örnek 7- Y firması son ödeme tarihi 20.04.2006 olan ve 23.452,00 YTL tutarlı faturasına ait ödeme tarihinin 3 ay ertelenmesini yazılı olarak istemiş ve talebi kabul edilmiştir. Ertelemenin istendiği dönemde kanuni faiz % 9'dur.

Erteleme süresi 3 ay olarak istenmiş ve son ödeme tarihide 20.04.2006 olduğundan, erteleme tarihi 20.07.2006 tarihi olmaktadır.

Erteleme süresi: 91 (21.04.2006-20.07.2006)

$$A = 23.452,00$$

$$n = 91 \text{ gün}$$

$$t = \%9$$

$$f = (23.452,00 \times 91 \times 9) / 36.000 = 533,53 \text{ YTL}$$

$$533,53 \times \%18 = 96,04 \text{ YTL}$$

$$533,53 + 96,04 = 629,57 \text{ YTL}$$

$$20.07.2006 \text{ tarihinde ödenecek tutar: } 23.452,00 + 629,57 = 24.081,57 \text{ YTL}$$

Örnek 8- Z firması son ödeme tarihi 15.11.2005 olan 44.559 Euro'luk faturasını, üç taksit olarak 16.01.2006, 16.02.2006 ve 16.03.2006 tarihlerinde ödemeyi yazılı olarak talep etmiş ve talebi kabul edilmiştir.

Bilindiği üzere vadesinde ödenmeyen ve EURO olarak düzenlenen faturalardan kaynaklanan alacakların taksitlendirme ve ertelemelerinde, aksine bir hüküm olmadıkça Eurocontrol Teşkilatınca tespit edilen temerrüt oranı esas alınır. Eurocontrol 2005 yılı için % 7,13 ve 2006 yılı için % 7,17 faiz oranını belirlemiştir.

$$1. \text{ taksidin taksit süresi: } 62 \text{ gün } (46+16) \text{ (16.11.2005-16.01.2006)}$$

$$2. \text{ taksidin taksit süresi: } 93 \text{ gün } (46+47) \text{ (16.11.2005-16.02.2006)}$$

$$3. \text{ taksidin taksit süresi: } 121 \text{ gün } (46+75) \text{ (16.11.2005-16.03.2006)}$$

1. taksit için alınması gereken faiz:

$$[(14.853 * 46 * 7,13) / 36000] + [(14.853 * 16 * 7,17) / 36000] = 182,65 \text{ EURO}$$

2. taksit için alınması gereken faiz:

$$[(14.853 * 46 * 7,13) / 36000] + [(14.853 * 47 * 7,17) / 36000] = 274,36 \text{ EURO}$$

3. taksit için alınması gereken faiz:

$$[(14.853 * 46 * 7,13) / 36000] + [(14.853 * 75 * 7,17) / 36000] = 357,19 \text{ EURO}$$

16.01.2006 tarihinde ödenmesi gereken tutar: $14.853 + 182,65 = 15.035,65 \text{ EURO}$

16.02.2006 tarihinde ödenmesi gereken tutar: $14.853 + 274,36 = 15.127,36 \text{ EURO}$

16.01.2006 tarihinde ödenmesi gereken tutar: $14.853 + 357,19 = 15.210,19 \text{ EURO}$

Örnek 9- Büfe müsteciri son ödeme tarihi 16.05.2006 tarihi olan 12.500 YTL faturaya karşılık 22.08.2006 tarihinde 12.500 YTL yatırmıştır. Sözleşmede temerrüt halinde yasal temerrüt faizi alınacağı hükmü bulunmaktadır.

Tahsilat Yönetmeliği'ne göre yapılan ödeme, alacak aslı ile fer'ilerinin tamamını karşılamaması halinde mahsup, öncelikle alacağın fer'ilerine yapılır. Bu nedenle öncelikle 12.500 YTL'nin 22.08.2006 tarihine göre temerrüt faizi hesaplanacak, bulunan tutar yapılan ödemeden düşülecek ve kalan tutar asıl alacağa mahsup edilecektir.

A: 12.500 YTL
n: 98 gün
t: % 25

$$f = (12.500 * 98 * 25) / 36000 = 850,69 \text{ YTL}$$
$$850,69 * 0,18 = 153,12 \text{ YTL (KDV)}$$
$$850,69 + 153,12 = 1.003,81 \text{ YTL}$$

Müstecirin 22.08.2006 tarihinde yatırmış olduğu bedel için bu tarih itibariyle 1.003,81 YTL temerrüt faizi hesaplanmıştır. Bu tutar ödenen 12.500 YTL'den düşüldüğünde, müstecirin 11.496,19 YTL ana paraya mahsup edilecek parası kalmaktadır. Dolayısıyla 11.496,19 YTL ana borca mahsup edildiğinde, müstecirin sonuç olarak 1.003,81 YTL ana tutardan borcu kalmaktadır. Daha sonra 1.003,81 YTL'nin müstecir tarafından yatırılmasına bağlı olarak temerrüt faizi hesaplanırken, temerrüt faizinin başlangıç tarihi 23.08.2006 olacaktır.

Örnek 10- (A) hava yolu firmasının ödenmemiş faturalarına ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Firma borçlarına karşılık 27.09.2006 tarihinde 100.000 YTL yatırmıştır.

Fatura tarihi	Son ödeme tarihi	Fatura tutarı	Temerrüt kaynağı
17.11.2005	02.12.2005	7.500 YTL	3095 göre temerrüt faizi
26.05.2006	10.06.2006	43.110 USD	Tarifeye göre
03.07.2006	18.07.2006	37.000 YTL	6183 göre gecikme zammı
25.09.2006	Hukuk yazı	7.780 YTL	Takip masrafı ve avukatlık ücreti

a. Temerrüt süresinin tespiti.

Fatura tarihi	Son ödeme tarihi	Temerrüdün başlama tarihi	Temerrüdün bitiş tarihi	Temerrüt süresi
17.11.2005	02.12.2005	03.12.2005	27.09.2006	299
26.05.2006	10.06.2006	12.06.2006	27.09.2006	108
03.07.2006	18.07.2006	19.07.2006	27.09.2006	71
25.09.2006	Hukuk yazı	27.09.2006	27.09.2006	Yok

b. Temerrüt faizinin hesaplanması

$$(7.500 * 29 * 30) / 36000 = 181,25 \text{ YTL}$$

$$(7.500 * 270 * 25) / 36000 = 1.406,25 \text{ YTL}$$

$$(181,25 + 1.406,25) * 0,18 = 285,75 \text{ YTL (KDV)}$$

$$181,25 + 1.406,25 + 285,75 = 1.873,25 \text{ YTL}$$

$$(43.110 * 108 * 6.02) / 36000 = 778,57 \text{ USD}$$

$$778,57 * 0,18 = 140,14 \text{ USD (KDV)}$$

$$778,57 + 140,14 = 918,71 \text{ USD}$$

$$918,71 * 1,5241 = 1.400,21 \text{ YTL}$$

$$(37.000 * 71 * 36) / 36000 = 2627,00 \text{ YTL}$$

$$2627,00 * 0,18 = 472,86 \text{ YTL (KDV)}$$

$$2627,00 + 472,86 = 3.099,86 \text{ YTL}$$

$$\text{Toplam temerrüt faizi: } 1.873,25 + 1.400,21 + 3.099,86 = 6.373,32 \text{ YTL}$$

c. Yapılan ödemede mahsup sırası.

Yapılan ödeme, alacak aslı ile fer'ilerini karşılamadığından, mahsup öncelik sırasına göre yapılacaktır. Öncelik sırası aşağıda gösterildiği gibidir.

- 1) Hukuk müşavirliği yazı tarih sırasına göre takip masrafları ve avukatlık ücreti.
- 2) Muacceliyet (son ödeme tarihi) sırasına göre hesaplanan temerrüt faizleri.
- 3) Muacceliyet (son ödeme tarihi) sırasına göre alacak aslı.

Yapılan ödeme.....	100.000,00 YTL
Takip masrafları ve avukatlık ücreti.....(-)	7.780,00 YTL
	KALAN92.220,00 YTL
Temerrüt faizleri	(-) 6.373,32 YTL
	KALAN 85.846,68 YTL
17.11.2005 tarihli fatura.....(-)	7.500,00 YTL
	KALAN 78.346,68 YTL
26.05.2006 tarihli fatura (43.110*1,5241) .(-)	65.703,95 YTL
	KALAN 12.642,73 YTL
03.07.2006 tarihli fatura (37.000 YTL).....	12.642,73 YTL

Yapılan mahsuplardan sonra firmanın 03.07.2006 tarihli faturasından 24.357,27 YTL borcu kalmıştır. Bu borç için daha sonra yapılacak ödemeye bağlı olarak 28.09.2006 tarihinden geçerli temerrüt faizi hesaplanacaktır.

* UYGULAMALARA İLİŞKİN GÜNCEL FAİZ ORANLARINA

DHMİ Web Sitesi > DHMİ Hakkında > Finans ve Yatırım > Finansal Bilgiler

➤ FİNANSAL FORMATLAR

- Kanuni Faiz Oranları,
- Temerrüt Faiz Oranları,
- Döviz Faiz Oranları,
- Tecil Faiz Oranları,
- Sözleşme Faiz Oranlarına ulaşabilirsiniz.